

Wij houden van sport

Jubileumuitgave
150-jarig bestaan
1868 - 2018

Verantwoording

Een geschiedenis van 150 jaar laat zich niet gemakkelijk samenvatten in een eenvoudig boekje zoals u nu in handen heeft. Kracht en Vriendschap (WEST!) is de op twee na oudste gymnastiekvereniging van Amsterdam. Toch hebben we een poging gedaan om een enigszins samenhangend verhaal te maken dat recht doet aan de geschiedenis en de enorme inzet van een aantal mensen. Bij het schrijven hebben we geput uit de vele verhalen uit de jubileumuitgaven ter ere van het 50- en 125-jarig bestaan van KenV. Daarnaast is er in 2007 nog een uitgave gemaakt met anekdotes en verhalen van oud-leden. Een aantal van deze verhalen vindt u op verschillende plaatsen terug in dit boekwerk.

Daarnaast zijn we veel dank verschuldigd aan het blad Ons Amsterdam dat een aantal artikelen heeft gepubliceerd over de geschiedenis van de gymnsport in Amsterdam, en waaruit we met toestemming van de redactie enkele passages hebben overgenomen. Het stukje tekst over de Joodse turners, met verwijzing naar onze oud- en ereleden Jeanne en John Tielrooij komt uit de Volkskrant van 4 mei 2005.

De historische foto's zijn afkomstig uit het privé-archief van de familie Tielrooij. De meer recente foto's zijn gemaakt door o.a. Eveline Poot (jeugdgyms) en Arie van Genderen (volleybal) en van diverse fotografen op de website van WEST!.

Mede mogelijk gemaakt door een gift van de Rabobank.

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Geschiedenis van de gymnastiek
2. De Krakeling
3. Kracht en Vriendschap
4. Volleybalvereniging Slotervaart
5. WEST! De fusie
6. Herinneringen

Voorwoord

150 jaar West!, opgericht in 1868.

Simone Tielrooij

Van die 150 jaar heb ik een respectabel aantal jaren meegemaakt. Het 90 Jarig bestaan: voor dat jubileum schreef mijn moeder, Jeanne Tielrooij-van der Hout, een revue. En omdat mijn ouders kleine kinderen hadden, werd er bij ons thuis geoefend. In mijn bed kon ik het allemaal volgen en aan het eind, ten tijde van de opvoering, konden wij, kinderen, alle liedjes meezingen.

Aan het 100 jarig bestaan heb ik daadwerkelijk meegedaan. Ik turnde in die tijd bij Kracht en Vriendschap, zoals de club toen nog heette. Ook toen weer liedjes en sketches. Maar het meest is mij uiteraard het 125 jarig jubileum bijgebleven. Toen was ik actief lid, ik gaf trainingen en organiseerde voor dit jubileum een grote verenigingsuitvoering, ook toen in de Krakeling. Niet de eerste locatie waar de vereniging turnde, dat was op de Noordermarkt, als ik het goed heb. Maar na de oorlog vonden de lessen van de vereniging vele jaren in de Krakeling, toen nog “De Turnhal” geheten, plaats. Dat heb ik overigens niet meer meegemaakt. Naast gymnastiek werd er in het verleden ook handbal, atletiek en schermen gedaan, maar sinds een flink aantal jaren is het dus volleybal en gymnastiek.

En nu, tijdens het 150 jarig bestaan, mag ik voorzitter van deze fantastische vereniging zijn. Een bloeiende vereniging met veel actieve leden, veel mensen die wat voor de club willen doen. Dat maakt het leiding geven aan de vereniging leuk. Het samen aan de club werken ervaar ik als enorm stimulerend.

De tijden veranderen, de samenleving verandert, je hoort vaak dat mensen minder bereid zijn om vrijwilligers werk te doen. Zowel in mijn voormalige werk, waar ik naast betaalde krachten over 450 vrijwilligers beschikte, als ook bij West!, zie ik dat veel mensen de handen uit de mouwen willen steken. Dat maakt een vereniging sterk en geeft vertrouwen voor de toekomst. Op dus naar het 175 jarig bestaan.

Simone Tielrooij

1

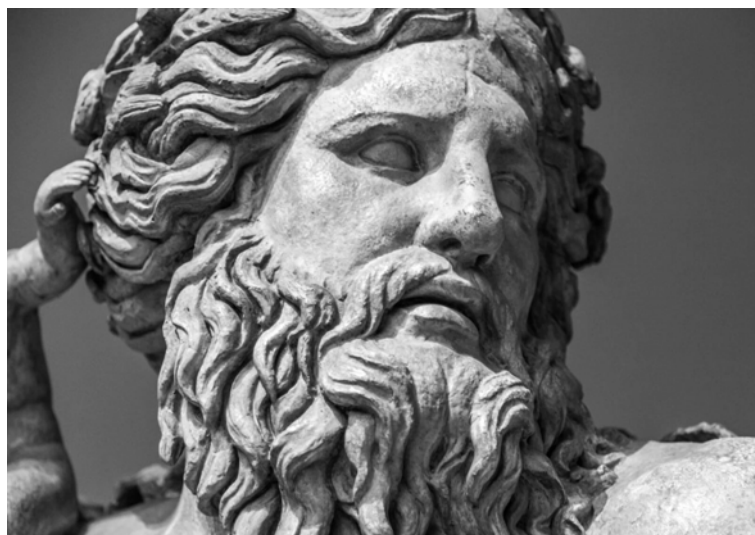
WEST! 150 jaar sportief bezig

“Sporten is een gekte. Moet je niet aan beginnen”, volgens de bioloog Midas Dekkers. Hij vergelijkt mensen graag met dieren. “Dieren sporten niet. Ze luieren een groot deel van de dag en komen alleen in beweging als ze honger hebben”, aldus Dekkers.

Een leuke redenering, maar zijn visie staat haaks op die van moderne gezondheidswetenschappers. Die stellen juist dat mensen méér moeten bewegen. Niet alleen vanuit het idee van lichamelijke gezondheid, maar er zijn ook steeds meer aanwijzingen dat de geestelijk gezondheid er wel bij vaart. En dan hebben we het nog niet over de sociale component van sporten in groepsverband.

Mens sana in corpore sano (Latijn) betekent “Een gezonde geest in een gezond lichaam”. Het is een vaak aangehaald citaat uit een van de satiren (Satire X) van de Romeinse dichter Juvenalis (geb. ca. 60 jaar n.Chr.). Dit citaat komt uit de volledige zin: Orandum est ut sit mens sana in corpore sano, wat zoveel betekent als “Een mens moet bidden voor een gezonde geest in een gezond lichaam.” Of dat bidden veel uithaalde laten we maar in het midden, wel is inmiddels duidelijk dat lichamelijk inspanning (sporten) goed is voor lichaam en geest. Bij sportvereniging WEST! roepen we dat al jaren. Honderdvijftig jaar om precies te zijn. En wij niet alleen. Ook in het vaandel van de KNGU was dit citaat opgenomen.

In het tijdschrift ‘Ons Amsterdam’ verscheen een aantal jaren geleden een mooi artikel van Ellen Smit over die geschiedenis waaruit we verderop in het verhaal, met toestemming van de redactie, enkele citaten overnemen.

Een stukje (sport)geschiedenis

Het turnen werd in West-Europa al sinds het eind van de 18e eeuw beoefend. In eerste instantie werd het beoefend in particuliere instituten. Sportverenigingen bestonden nog niet. Ook hier was het adagium 'een gezonde geest in een gezond lichaam'. Friedrich Ludwig Jahn (1778-1852), heeft zich in Duitsland (Pruissen) in alle opzichten sterk gemaakt voor de sport. Maar zijn sterkte was ook zijn zwakte. Hij had namelijk nogal zo z'n eigen ideeën over de Duitse volkscultuur en de rol van de sport daarbij. En die vielen niet bij iedereen in goede aarde.

De eerste turnschool (1811) die Jahn opzette had een sterk (Pruisisch) militaristisch karakter. Hij trainde in feite soldaten die in de strijd tegen Napoleon nodig waren. Het was een tijd waarin Napoleon probeerde alleenheerser te worden in Europa, met als gevolg in korte tijd een serie van zeven oorlogen, met een enorm verlies aan mensenlevens. Vooral jonge mannen.

De zesde Napoleontische oorlog: in de Slag bij Dresden (26-27 augustus 1815) versloeg Napoleon de Russen, Pruisen en Oostenrijkers, maar een deel van het Franse leger werd vervolgens verslagen in de Slag bij Kulm op 30 augustus. Napoleon stuurde Oudinot en Ney om de Pruisische hoofdstad Berlijn in te nemen en zo de Pruisen tot vrede te dwingen, maar Oudinot en Ney leden een nederlaag in de Slag bij Dennewitz op 6 september en moesten zich terugtrekken.

Op 8 oktober sloot de Franse bondgenoot Beieren zich aan bij de geallieerden. Napoleon trok zijn leger terug en organiseerde zijn troepen rond de stad Leipzig, waar van 16 tot 19 oktober een enorme veldslag plaatsvond, de Slag bij Leipzig, ook wel de "Volkerenslag" genoemd omdat zoveel verschillende naties deelnamen. De veldslag tussen 195.000 Franse soldaten en 350.000 geallieerden eindigde in een nederlaag voor Napoleon, die grote verliezen leed en zijn troepen moest terugtrekken achter de Rijn. Nu voegden ook de andere Duitse staten zich bij de coalitie tegen Frankrijk.

Na zijn terugkeer in Parijs moest Napoleon aftreden en werd hij verbannen naar Elba. Maar hij kwam weer terug en de zevende en laatste oorlog begon.

De Zevende Coalitie (1815) bestond uit het Verenigd Koninkrijk, Pruisen, Zweden, Oostenrijk, Nederland en enkele kleine Duitse staatjes tegen Frankrijk. De periode, die nu bekend staat als de Honderd Dagen, begon toen Napoleon Elba verliet en Frankrijk betrad op 1 maart 1815.

Hij trok naar Parijs, en verzamelde onderweg troepen rond zich die oorspronkelijk gestuurd waren om hem te doden of te arresteren. Toen hij Parijs bereikte zette hij Lodewijk XVIII af, die naar Gent gevlucht was.

Na de overwinning op Napoleon werd de Pruisische regering bang voor de jonge en goedgetrainde turners. Zo bang dat het leidde tot een turnverbod (1820 – 1842). Pas toen dat was opgeheven kwam het turnen voor volwassenen in verenigingsverband tot grote bloei. Het belang van het turnen voor de volksgezondheid werd weer de doorslaggevende motivering voor de beoefening van de gymnastiek.

In Nederland was de Maatschappij tot nut van het Algemeen, opgericht in 1784, de eerste organisatie die zich inzette voor de lichamelijke opvoeding van de jeugd. Het 'Nut' werkte aan de ontwikkeling van een methodiek in het gymnastiekonderwijs en financierde de bouw van gymnastiekzalen. Andere pogingen in Nederland om iets aan gymnastiek te doen werd in 1806 ondernomen door de predikant J. van Geuns uit Leiden die het werk van Guths Muths vertaalde. Ook medici wezen op het nut van gymnastiek. In 1840 liet R.G. Rijkens in zijn school les in gymnastiek geven. De methode van Spiesz, die een algemene klassikale grondslag aan zijn onderwijs gaf, was volgens gymnastiek-onderwijzers de methode om alle kinderen gelijktijdig bezig te houden.

De Nederlandse overheid nam het turnen lange tijd niet serieus. De staatsman Thorbecke was de eerste die tussen 1857 en 1863 wetgeving voor het gymnastiekonderwijs ontwierp. Hierdoor werd gymnastiek een verplicht schoolvak, althans op middelbare scholen. Op de basisscholen was het facultatief.

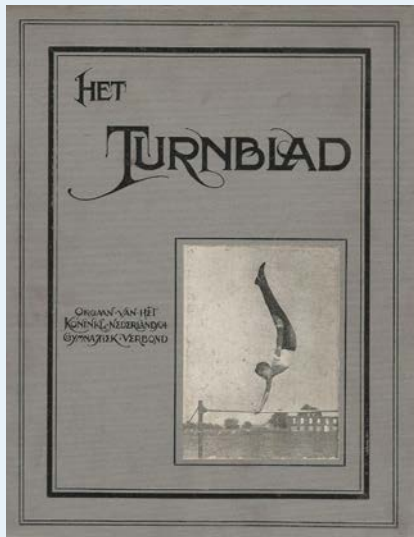
Omdat het vak nu een wettelijke status had, maar nauwelijks financiering vanuit de overheid, werd in de tweede helft van de 19de eeuw de gymnastiek-beoefening financieel ondersteund door particuliere organisaties. Bijvoorbeeld door de Vereniging van Gymnastiekonderwijzers (1862) en het NGV, het Nederlands Gymnastiek Verbond (1868). Het verbond was opgericht door een aantal Amsterdamse gymnastiekverenigingen.

De geallieerden mobiliseerden hun legers om Napoleon te stoppen, die al 280.000 man had verzameld. In juni werden zijn troepen verslagen bij Waterloo.

Toen Napoleon drie dagen later gedemoraliseerd aankwam in Parijs eisten vele politici zijn aftreden, wat hij deed op 22 juni 1815. Napoleon werd verbannen naar het Zuid-Atlantische eiland Sint-Helena, waar hij in Britse gevangenschap overleed.

Bron: Wikipedia

De oprichting vond plaats op 15 maart 1868 op de bovenzaal van De Roode Leeuw in Amsterdam. De oprichters waren: de Amstels G.V., de Amsterdamsche G.V., Hercules, Hollandsche G.V., Lycurgus, en de Onderwijzers-vereeniging E.V.O.K.. KenV werd enkele jaren later (1873) lid van het Verbond en heeft vanaf het moment dat men lid werd een belangrijke rol gespeeld in het bestuur.

De doelstelling van het Verbond was de professionalisering van de verenigingsgymnastiek omdat deze, anders dan de schoolgymnastiek, nog op geen enkele financiële steun van de overheid kon rekenen. Geheel in de geest van de Duitse turnbeweging dichtte het Verbond zich een nationaal opvoedende taak toe, namelijk “de gymnastiek te bevorderen en daardoor de volkskracht naar lichaam en geest te verhogen en te veredelen”. Het Verbond begon ook met de uitgave van een tijdschrift en na enkele proefuitgaven verscheen vanaf 1903 *Het Turnblad*.

Voor de arbeiders

Ondanks de bemoeienissen van Thorbecke kwam de overheid niet snel over de brug met financiële steun voor het turnen. Het waren dus vooral de particuliere organisaties die het voortouw namen.

Een aantal van die particuliere organisaties besloot op een gegeven moment de krachten te bundelen en richtte de Maatschappij voor Turngebouwen (MVT) op. Deze MVT slaagde erin om voldoende geld en draagkracht te mobiliseren waardoor in 1886 het eerste Turngebouw kon worden geopend, het al eerder genoemde gebouw dat nu De Krakeling heet.

In die tijd trokken veel, vooral jonge mannen naar Amsterdam om werk te zoeken. Ze woonden veelal met grote aantallen mensen in veel te kleine woningen. De hygiënische omstandigheden waren erbarmelijk. Daar kwam pas enige verbetering in toen rond 1875 de nieuwe, ruimere arbeiderswoningen in de Kinkerbuurt, de Pijp en de Dapperbuurt beschikbaar kwamen. Toen zagen progressief-liberaal gezinde gegoede Amsterdammers voor zichzelf de mooie taak weggelegd de onderontwikkelde en vaak werkloze volksmassa op te voeden tot zelfredzame burgers. Nu was dat niet alleen goedwillendheid van deze mensen. Eigenbelang speelde zeker een rol, immers, gezonde en goed opgeleide arbeiders waren nodig voor het werk in de opkomende industrie, handel en ambachten. Behalve de sport had men ook aandacht voor de geestelijke ontwikkeling. Daarom werden naast de zwembaden en gymnastiekzalen ook bibliotheken, musea, theaters, en scholen gesticht. Bekende zwembaden uit die tijd zijn het bad aan de Heilige Weg (1895) en het Zuiderbad (1898) aan de Hobbemakade.

2

De Krakeling

Even een stapje terug. Een commissie die de oprichting van de Maatschappij voor Turngebouwen moest voorbereiden gaf in prachtige volzinnen weer hoe belangrijk het was dat de mens het evenwicht tussen lichaam en geest in stand moest houden. Daarom moest de Maatschappij voor Turngebouwen er voor zorgen dat er voldoende faciliteiten beschikbaar waren, waar men onder hygiënische omstandigheden zou kunnen sporten. De zaaltjes die tot op dat moment werden gebruikt door gymnastiekverenigingen waren nauwelijks geschikt. De initiatiefnemers, zelf actieve sporters, kwamen uit de ‘betere’ kringen: artsen, advocaten, bankiers en architecten.

“Karel Joan Muller (1857-1942), telg uit een groot Amsterdams koopmansgezin, was lid van de vereniging Lycurgus-Achilles, in 1881 uit een fusie ontstaan. Al tijdens zijn opleiding tot architect (1876-1882) in het Duitse Hannover was Muller gymnastiekleraar geweest. Daar had hij kennis genomen van de Duitse turn-technieken, met name het toestelturnen. Na zijn terugkeer in Amsterdam werd Muller lid van het architectengenootschap Architectura et Amicitia, waar een gezelligheidsleven “à la Frans Hals” heerste. Waarschijnlijk daar maakte hij kennis met Jonas Ingenohl (1855-1925). Zij begonnen in 1882 een architectenbureau, dat tot omstreeks 1900 voortbestond.”

In 1886 leek de tijd rijp voor een speciaal turngebouw in Amsterdam. De architecten Muller (zelf actief turner) en J. Ingenohl bouwden het complex in de Marnixstraat ‘van rode baksteen omdat die kleur zo verkwikkend afstak

tegen de grauwe Nederlandse hemel’ Dat turngebouw is inmiddels (sinds 1978) omgebouwd tot een theater: De Krakeling. Maar als turngebouw was het indertijd een begrip. Boven de rechter buitendeur staat nog steeds ‘Turnzaal’ te lezen.”

Het Amsterdamse Turngebouw was het eerste grote project van deze architecten. Het stuk grond bij het Leidseplein tussen Marnixstraat en Leidsekade waarop ze een oogje hadden, was vrijgekomen na het slopen van de 17de-eeuwse stadswal.

Het terrein was groot genoeg om de turnzaal vrijstaand te maken, zodat deze goed geventileerd kon worden. Om het gebouw rendabel te maken werden ook enkele te verhuren woningen in het plan opgenomen.

En men hoopte dat zich voldoende turnverenigingen zouden aanmelden voor een rendabele exploitatie.

Op de binnenplaats bij De Krakeling

Omdat sporten leidt tot veel zweten (als het goed is) vond men het belangrijk om het gebouw zo hygiënisch mogelijk te maken. Onder andere met aparte kleedkamers, wasruimtes en toiletten. Ook kon de zaal goed geventileerd worden door ramen en deuren tegen elkaar open te zetten. Iets wat in die tijd zeker geen gemeengoed was. Bij mooi weer kon er ook op de binnenplaats worden geturnd.

Overigens kon het gebouw in die tijd nog niet beschikken over elektrisch licht. Het luxueuze Amstel hotel was het eerste gebouw in Amsterdam met elektriciteit (1883). Zo eenvoudig was dit trouwens niet, want elektrische centrales waren er nog niet in Nederland en iedereen die elektriciteit in Nederland wilde gaan toepassen, moest ook zelf die elektriciteit eerst opwekken. Dit betekende dat het Amstel hotel dus zelf een kleine centrale moest laten bouwen. In het najaar van 1883 was de installatie gereed gekomen en werd feestelijk in gebruik genomen.

Niet om de kamers te verlichten, maar om de buitenkant van het gebouw te ‘versieren’.

De gymnastiekverenigingen uit die tijd hadden naast een sportieve ook een sociale functie. Daarom was er in het gebouw ook een ruimte ingericht als bierkelder, annex restaurant, de Soos genaamd. Het publiek in de turnzaal kon tijdens wedstrijden en demonstraties via een luik tussen het buffet en de turnzaal een hapje en drankje bestellen. Buiten het sporten om werd de Soos ook gebruikt voor vergaderingen van diverse organisaties op sportgebied.

Bij het 100-jarig bestaan

“Op zaterdag 19 november 1887 werd het Turngebouw feestelijk geopend. De festiviteiten werden georganiseerd door de eerste huurders van de turnzaal, de gymnastiekverenigingen Olympia, Kracht en Vriendschap, LycurgusAchilles en de Amsterdamsche Gymnastiek Vereniging.

De arts Stokvis hield als erevoorzitter van de feestcommissie een utopisch getinte toespraak waarin hij wees op de “voortreffelijke invloed der lichaams-oefeningen op geest en lichaam” en hij de hoop uitsprak dat dit gebouw “aanleiding zou geven tot meer en nog grotere turnzalen in de stad”.

Groepsfoto

Bij het 100-jarig bestaan

Kracht en Vriendschap

WEST! is ontstaan uit een fusie van twee sportclubs. De oudste van de twee is Gymnastiek Gezelschap Kracht en Vriendschap (KenV), opgericht op 21 november 1868. De andere vereniging is volleybalvereniging Slotervaart opgericht in 1977. Verderop in het verhaal komen we hier uitgebreid op terug, eerst even een kleine duik in de sportgeschiedenis van Amsterdam. Die geschiedenis begint al enkele tientallen jaren vóór de oprichting van KenV.

Bij het 125-jarig bestaan

Voor het jubileumboekje ter ere van het 125-jarig bestaan van Kracht en Vriendschap schreef de toenmalige (oud)voorzitter van de vereniging, Ben Pekelharing (1943-2015), een mooi voorwoord. Hierna enkele ingekorte stukjes uit dat voorwoord.

“Uit de verhalen blijkt dat er de laatste 125 jaar niet zo heel veel is veranderd. Gymnastiek is altijd de belangrijkste sport geweest die binnen KenV werd bedreven. Met de ritmische gymnastiek onder leiding van Marius Kruyne, die in het hele land bekend was en een belangrijk figuur was bij de organisatie van de Stadionspelen.

Het turnen werd in de beginjaren van de vereniging alleen door mannen beoefend, vanaf 1908 echter ook door dames en later kwamen de adspiranten-(jeugd) afdelingen erbij. Wat ook niet is veranderd, is dat er in kleine gymnastiekzalen wordt getraind en niet in de grote sporthallen die na de oorlog overal werden gebouwd. Begonnen in een klein zaaltje op de Oude Zijds Voorburgwal, later in gymnastiekzalen in de binnenstad en nu in Amsterdam West, Buitenveldert en de Watergraafsmeer. Wel was er de turnhal, de huidige Krakeling waarin dit jaar de belangrijkste jubileum-activiteiten plaats vinden”.

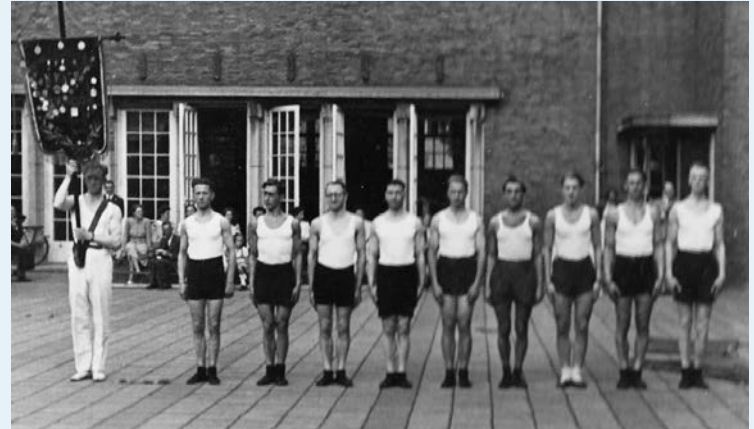
KenV heeft ook altijd een belangrijke inbreng in de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Bond gehad (Nu de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie, KNGU). In 1873 werd KenV lid van het Nederlands Gymnastiek Verbond (het huidige KNGU, ontstaan door fusie van de KNGV en de christelijke en de katholieke bond). Dit verbond werd, net als KenV, ook in 1868 opgericht. Vanaf 1873 tot nu is KenV aaneengesloten lid geweest van de Nederlandse bond en is daarmee de gymnastiekvereniging die het langst lid is van deze bond.

In de eerste jaren van haar bestaan werd KenV gevraagd door het hele land demonstraties te geven om reclame voor de gymnastiek te maken, waardoor o.a. een zustervereniging, Kracht en Vriendschap Culemborg werd opgericht. KenV leverde in haar geschiedenis maar liefst vier bondsvoorzitters.

Ons erelid John Tielrooij is dit jarenlang geweest en tegenwoordig zit ons bestuurslid Ans Ruyken in het KNGU-bondsbestuur. Aan veel bondsactiviteiten werd meegedaan: vanaf de eerste Gymnaestrada in Rotterdam had KenV een belangrijke inbreng. Ook bij de stadionspelen en diverse bondskeurwedstrijden was KenV actief.

Wat ook niet veranderde, is dat er binnen de vereniging altijd wel een andere sport werd beoefend. In de beginjaren omdat er nog geen aparte verenigingen voor die sport bestonden (schermen, zwemmen, atletiek en handbal), later omdat de leden via de gymnastiek belangstelling voor andere sporten kregen. Nu is er een goed lopende volleybalafdeling.

Wat wel veranderde is de gedaalde belangstelling voor de gymnastiek. Dit bracht ook een verminderde belangstelling voor het verenigingsleven met zich mee.”

Tot zover het voorwoord van Ben Pekelharing.

Vanaf de oprichting op 21-11-1868 op de Noordermarkt in Amsterdam tot ongeveer midden jaren '60 van de voorvorige eeuw organiseerden de gymnastiekverenigingen zowel kleine als heel grootschalige demonstraties en uitvoeringen.

De eerste uitvoering waaraan Kracht en Vriendschap deelnam, vond plaats op 29 april 1871 in "Het Park". Negen leden en de directeur (leider) waren van de partij. "Het Park was een ontspanningsgelegenheid vlak bij de Nieuwe Herengracht voor het meer gegoede publiek. Het bestond uit een zaal waar voornamelijk concerten werden gegeven en een wintertuin. In die tijd werden er ook veel gymnastiekdemonstraties gehouden in het paleis voor Volksvlijt waar nu op het Frederiksplein de Nederlandse bank staat.

Het eerste feestje was op 27 januari 1872. Het werd opgeluisterd met schermwedstrijden op fleuret en korte stok. Bij het 5-jarig bestaan telde de vereniging 3 ereleden, 22 werkende leden en 12 kunstlievende leden (wat wij nu ondersteunende leden of donateurs noemen). Dit werd gevierd met het aanbieden van één potje bier (onderstreping in de notulen) na de huishoudelijke vergadering.

In de jaren daarna werden honderden uitvoeringen en demonstraties gegeven, zowel in Nederland als België en Duitsland. In 1874 ontstond enig ophef toen een aantal leden voorstelde om de naam van de vereniging te wijzigen. Bij de stemming bleken 10 leden vóór en 9 leden tegen de verandering gestemd te hebben. Daarmee was het voorstel verworpen, want er was reglementair een 2/3e meerderheid vereist.

Openingsnummer revue 100 jaar KenV: Het laatste nieuws. Samenstelling en regie: Jeanne Tielrooij

Marcanti sluitingsceremonie

Uit de oude doos: dames defilé bij het bloemencorso en één van de vele wandeltochten.

Er vond wel een kleine aanpassing plaats:
Gymnastiek Gezelschap werd Gymnastiek Vereniging.

In 1881 werd het officiële kostuum van de turners in enigszins gewijzigde vorm vastgesteld: blauw en wit gestreept tricot, waarop in blauwe letters geborduurd “Kracht en Vriendschap”, witte broek met blauwe bies, witte pantoffels en blauwe sjerp.

Zo rond 1889 en 1890 werden diverse pogingen ondernomen om het veel te grote aantal (kleine) gymnastiekverenigingen te verkleinen door ze samen te voegen of op zijn minst meer te laten samenwerken. Ook KenV was daarbij betrokken. Maar in januari 1890 “werd de proefneming echter weder gestaakt omdat de zaak nog geen levensvatbaarheid bleek te bezitten”.

Een nieuwigheid die het wel haalde was de opzet van een aparte afdeling voor vrouwen. Volgens de notulen was daar in het verleden al vaker over vergaderd, maar pas in januari 1907 stemde het bestuur in met een proefneming. Veertien vrouwen vormden een aparte afdeling binnen KenV, zonder officieel lid te zijn. Tegen het eind van het jaar dreigde het bestuur dat de proef gestopt zou worden als er niet meer leden bij zouden komen. Met pijn en moeite lukte dat en in april 1908 konden de dames eindelijk lid worden en een afdeling vormen. Maar de afdeling kreeg wel een mannelijk directeur. Als blijk van goede wil werd een vrouw aangesteld als vice-directeur.

Tijdens de eerste wereldoorlog en de mobilisatie stonden de activiteiten op een laag pitje omdat verschillende leden en bestuursleden werden opgeroepen voor dienst in het leger. Van ongeveer 1918 tot aan de tweede wereldoorlog kende de vereniging een enorme bloeiperiode. Vooral de damesafdeling Ritmische Gymnastiek was groot en heel actief. Er werd meegedaan aan talloze wedstrijden en demonstraties, in binnen en buitenland. Ook tijdens de oorlog '40/'45 gingen veel activiteiten door tot ongeveer 1943. In '44/'45 was dat beduidend minder. Ook al omdat op een gegeven moment brandstof heel schaars werd en de oefenruimtes niet meer verwarmd konden worden. Uitzondering was de Turnhal De Krakeling.

Het 75-jarig bestaan werd eind 1945 (enigszins verlaat) gevierd met een door enkele leden geschreven revue in theater Bellevue. Voor het 80-jarig bestaan werd uitgeweken naar het American Hotel waar in 1948 een groot feest werd gevierd, met een receptie, diner en bal na.

Dat de vereniging Kracht en Vriendschap heette was geen toeval. De sportiviteit (kracht) was één van de peilers van de vereniging, de andere peiler (vriendschap) was minstens even belangrijk. Hoe dat in z'n werk ging kunt u lezen in hoofdstuk 6 van dit boekwerkje.

De Nederlandse sportbonden hebben de oorlogsslachtoffers overigens vaak vergeten. Het duurde vrij lang voor bijvoorbeeld de sporters, die de oorlog niet overleefd hadden, werden geëerd en herdacht. In de Volkskrant van 4 mei 2005 is dat heel duidelijk beschreven. Het is een algemeen verhaal maar omdat de familie Tielrooij, die heel belangrijk was en is voor onze vereniging, ook uitgebreid aan het woord komt, in het kader hierna een klein gedeelte uit dat artikel.

Jeanne Tielrooij, oud-turnster en oud-bestuurslid van de Amsterdamsche Turn Bond ATB, en haar man John, oud-voorzitter van de ATB en van het grote gymnastiekverbond, de oude KNGV, kennen maar één openbaar herinneringsteken van joodse turnsters.

Het is een klein beeld van een mannelijk naakt, met daaronder in steen gebeiteld: 'Aan onze gevallen makers, 1940-1945'. Het hangt in een verloren hoekje aan de gevel van een voormalig turngebouw aan de Nieuwe Passeerderstraat in Amsterdam, onttrokken aan de aandacht. Op 3 mei 1952 werd het onthuld.

John Tielrooij (82): 'Er was een behoorlijke belangstelling. Elk jaar op 4 mei keerden we terug op die plek. Tot we, in 1965, nog met zijn tweeën daar stonden. Evert de Bie en ik. De betrokkenheid dooft, een generatie sterft uit. Toen zijn we er mee opgehouden.' Bij de onthulling werd gesproken over de honderden turners die in de Tweede Wereldoorlog waren omgekomen. Zoals bij de overwegend uit joodse turners en turnsters bestaande vereniging Vlugheid & Kracht.

Jeanne Tielrooij, destijds met nog drie 'christenen' lid, herinnert zich de heroprichtingsvergadering die na de oorlog werd belegd nog goed. Jeanne (86): 'We waren met dertig oud-leden samengekomen. Dat waren de overlevenden. Onze joodse sportvrienden waren verdwenen. Dat is hard aangekomen. Voor de oorlog bestond Vlugheid & Kracht uit een kleine tweehonderd leden. Het HBS-gymlokaal aan de Mauritskade was ons clublokaal, het was een echt fijne gymclub. 'Van die bloeiende vereniging herinner ik me Johnny Coster, hij was een heel goede turner. Hij zat in het Nederlandse team.

De club is uiteindelijk niet heropgericht. De vergadering is een reünie geweest. Met dertig man viel de club geen nieuw leven in te blazen. De oorlog had een enorm gat geslagen in het ledenbestand.

Bron: *De Volkskrant* 4 mei 2005

Enkele jaren geleden is het monument “geadopteerd” door basisschool De Kinkerhoek. Zij leggen nu weer elk jaar op 4 mei bloemen bij het monument. Ook Turnstad Amsterdam is hierbij aanwezig en legt bloemen.

Voor de verdere (gedetailleerde) geschiedschrijving van de eerste 50 en 125 jaar van de vereniging volstaan we met te verwijzen naar een “Gedenkboek 1868 – 1918” dat digitaal is in te zien, evenals het boekje dat is uitgebracht n.a.v. het 125-jarig bestaan. Zie onze website: www.svwest.nl.

Volleybalvereniging Slotervaart

In de sportwereld is in de afgelopen eeuw veel gefuseerd. VV Slotervaart is ook een fusievereniging, alhoewel fusie in dit verband misschien geen correcte term is. Om wat meer te weten te komen over VV Slotervaart en de eerdere fusie gaan we op bezoek bij Guus Beitschat, wiens vrouw ook jarenlang heeft gevolleybald bij Slotervaart

Guus, inmiddels 71 jaar, en trainer bij de volleybalafdeling Recreanten 4 van WEST!, was onder meer jarenlang bestuurslid van Slotervaart. En hij weet alles van die vereniging. Via hem krijgen we nog een lesje (sport-) geschiedenis. Want wat blijkt, VV Slotervaart heeft ook weer een lange voorgeschiedenis.

Een geschiedenis die begint in 1956 bij de oprichting van de Algemene Sport Vereniging (ASV) Slotervaart. Dit was een brede vereniging met meerdere afdelingen: voetbal, handbal, tennis en volleybal. De afdelingen waren behoorlijk zelfstandig en hadden zelfs een eigen bestuur en een eigen budget. Iets wat later tot grote problemen zou leiden. Guus werd lid van de volleybalafdeling in 1969.

‘Een afdeling met een ingedut bestuur’, zo omschrijft hij het. Samen met een aantal jonge, enthousiaste leden besloot men het zaakje nieuw leven in te blazen en in 1970 namen zij het bestuur van de volleybalafdeling over. Met de toen nog jonge Guus als voorzitter. Zij brachten de afdeling weer tot bloei.

De trainingen waren in de Henri Dunantschool. Twee heren- en twee damesteams vormden het hart van de afdeling. Dat liep uitstekend tot rond 1977.

De moederorganisatie ASV Slotervaart was in die tijd in de financiële problemen gekomen.

Het algemeen bestuur ontdekte toen dat verschillende afdelingen goed bij kas waren. Hun reddingsplan van de organisatie was simpel: de afdelingen moesten hun financiële middelen overhevelen naar de centrale kas. Daarmee zouden de problemen opgelost zijn. Maar verschillende afdelingen, waaronder de volleybal, zagen dat helemaal niet zitten.

Om een lang verhaal kort te maken, de volleyballers besloten om zich af te scheiden van de ASV en richtten een eigen vereniging op, de Volleybalvereniging (VV) Slotervaart, met eigen statuten en Guus weer als tijdelijk voorzitter. Het idee was dat voorzitters niet langer dan twee jaar zouden zitten en na hem kwam dus een hele serie voorzitters.

Na verloop van tijd meldden zich steeds meer mensen bij de vereniging die wel wilden volleyballen, maar geen zin hadden in de verplichtingen van het competitie spelen. Want dat laatste hield meer in dan een avondje tegen een bal meppen. Er waren trainingen, competitiewedstrijden en de ‘leuke’ extraatjes als zaaldienst, scheidsrechteren e.d. Kortom het waren zoals eerder gezegd sportconsumenten die geen trek hadden in die extra diensten.

Guus: "De recreantentraining van mij bestond voor 50 % uit warming-up, conditietraining en techniek en voor 50 % uit spelen. Doel was altijd niveauverbetering door te leren en te verbeteren, want hiermee kun je ook het spelplezier vergroten. Nu is dat nog steeds de bedoeling, maar een aantal mensen wil liever geen rondjes rennen en conditioefeningen doen, vandaar dat de technische oefeningen doorwrocht worden met veel beweging, zodat wezenlijke elementen van een training toch minder gemerkt aan de orde komen."

Daarom besloot de vereniging om van de nood een deugd te maken en kwam er een volwaardige recreantenafdeling, met Guus als trainer. Iets wat hij altijd heel serieus heeft genomen. Zo serieus zelfs dat een volleybalsessie bij de recreanten bijna meer training was dan gezellig een potje ballen. Tot er gemor kwam: 'we willen volleyballen, niet zo veel trainen.' Inmiddels heeft hij zich min of meer neergelegd bij die wens, zij het dat hij toch iedere sessie begint met een stukje opwarmen, stukje conditietraining, stukje techniek en dan pas een spelletje.

In 1996 ondervonden VV Slotervaart en een andere lokale vereniging, VV De Rangers, gelijksoortige problemen, vooral de terugloop in aantallen leden was een probleem. Er is al jaren een trend dat mensen zich minder snel willen binden aan een vereniging, met alle rechten en plichten van dien. Mensen worden, zoals eerder gezegd, veel meer sportconsumenten dan verenigingsleden. Voor veel bestaande verenigingen is nauw samenwerken of fuseren dan vaak de enige mogelijkheid om te blijven bestaan.

Daarom besloten op een gegeven moment Slotervaart en Rangers de mogelijkheden te onderzoeken om meer te gaan samenwerken en eventueel te fuseren.

De besturen van De Rangers en Slotervaart waren het snel eens, maar de leden van Slotervaart konden het idee van een fusie nog niet verwerken en wezen het voorstel af. Later gingen ze, onder tijdsdruk toch akkoord. Het kwam erop neer dat in 1997 de club De Rangers werd opgeheven en de overgebleven leden zich aansloten bij Slotervaart met Frank Schutte als trainer. Een aantal leden van Slotervaart kwam in het bestuur en de technische commissie (TC).

In 1998 had VV Slotervaart 86 leden, waarvan iets meer dan de helft recreanten. Het was deze laatste groep die ervoor zorgde dat de club in leven bleef en als het ware de competitie spelers onderhield. Want ondanks wat sponsoring van de clubshirts waren de contributies de enige bron van inkomsten.

Rond die tijd waren er ook problemen, net als nu, met het vinden van trainers. Er is toen besloten om trainers iets te gaan betalen voor hun werk. Tot dan was het trainerswerk volledig vrijwillig en onbetaald. Nu krijgen alle trainers een vaste, bescheiden vergoeding voor hun werk.

Guus: 'Het trainerstekort zagen wij in de jaren '70 al als een probleem. Toen zijn drie mensen van de club, Rik Lodewijk, Roel Kost en ikzelf een trainerscursus gaan volgen in Haarlem en hebben toen vele jaren de leden kunnen trainen op een verantwoorde manier, gemotiveerd en goed opgeleid.'

Guus was vanaf 1970 tot 2000 voorzitter, met een onderbreking van een aantal jaren (8 tot 10) waarin het voorzitterschap in de jaren '80 werd overgenomen door Arno van Dinther, Roel Kost, Roel Dekker en Tineke Ikelaar. In 2000 werd Frank Schutte voorzitter, enkele jaren later nam Herman Schoffelen het roer over. Als vice-voorzitter bleef Guus toch aanspreekbaar als dat nodig was.

In die tijd werden de contacten met KenV steeds inniger en zo rond 2005 viel voor het eerst het woord 'fusie'. Bij de fusiebesprekingen was een aantal mensen van Slotervaart nauw betrokken: Herman Schoffelen (voorz.), Marjolein Wijtboer (secretaris), Frank Schutte (penningmeester),

Ellen van Zoen (wedstrijdsecretaris), Marcel van de Schild (technische commissie) en Guus Beitschat (recreantencoördinator).

5

De geboorte van West!

‘Een nieuwe lente een nieuw geluid.’ Dit zou het startsignaal kunnen zijn bij de fusie tussen Kracht en Vriendschap en Volleybalvereniging Slotervaart.

Een belangrijke reden voor de fusie was dat KenV een grote jeugdafdeling volleybal had, maar dat er nauwelijks mogelijkheden waren om door te stromen naar het volwassenen volleybal. Bij volleybalvereniging Slotervaart was het omgekeerde het geval. Men had een grote afdeling volleybal voor senioren, maar nauwelijks ruimte voor jeugdleden. Daarnaast werd er getraind in dezelfde sporthal en waren er veel onderlinge contacten. Kortom, een innig samengaan lag voor de hand.

Toch duurde het nog enkele jaren voor de fusie tot stand kwam. Maar op 1 juli 2009 was het dan zo ver. WEST! was geboren. VV Slotervaart werd formeel opgeheven, iets wat niet geldt voor Kracht & Vriendschap. KenV bestaat officieel nog steeds, alleen de naam is gewijzigd. Vandaar dat we nu terecht het 150-jarig bestaan kunnen vieren.

Vanuit KenV waren de volgende mensen de onderhandelaars: Ben Pekelharing (voorz.), Simone Tielrooij en Lia van der Meer.

Als we alle actieve en ereleden van WEST!, zowel de afdeling gymnastiek als de afdeling volleybal bij elkaar optellen (2018) komen we op een kleine 200 leden.

Twee voorzitters: John Tielrooij (r) en Herman Schoffelen (l)

Het oudste (ere-)lid is John Tielrooij (96), het jongste lid wordt op 1 augustus 2018 3 jaar, hij doet mee bij het nijntje Beweegdiploma. Bij de volleybal is Wil Klaassen (77) het oudste actieve lid. Hij speelt nog elke maandag in Recreanten 3 een behoorlijk partijtje mee.

Het jongste volleyballid is Meric Yusmen (6). En bij de afdeling gymnastiek is het oudste actieve lid Loes Hacken (74).

Het gebouw de Krakeling was zo belangrijk dat de schrijver Theo Thijssen in zijn roman *Kees de Jongen* (1923) zijn hoofdpersoon Kees Bakels er een boodschap liet doen:

“Het was een fijne boodschap. Met een briefje naar het ‘Turngebouw’. Daar werd-ie in de grote zaal gelaten, een reuzenzaal met ééuwig-hoge rekstokken, en uit een apart hok haalde de conciërge twee schermmaskers en een hele bos van die rare dikke handschoenen en een bos slappe degens. Dat moest naar de gymnastiekmeester z’n huis.

‘Haal d’r geen kunsten mee uit, hoor,’ zei de conciërge. Kees glimlachte: hij vond de gedachte alleen al iets als heiligschennis, en het hoofd vol glorie begon hij zijn tocht. De zwembadpas was een beetje lastig, want met z’n ene hand moest-ie de maskers en de handschoenen, die over zijn schouder bengelden, vasthouden, en in z’n andere hand hield-ie de degens, die eigenlijk beter met een touwtje bij elkaar gebonden hadden kunnen zijn. Maar iets gymnastiek-achtigs wist-ie toch wel in z’n manier van gaan te leggen.”

“Kees Bakels wil graag een bijzondere jongen zijn en daarom toont hij een gretige belangstelling voor niet-alledaagse mensen en zaken. De beoefening van de gymnastiek hoorde daar ook bij. Kees is vol bewondering voor een vriendje dat lid is van een gymnastiekvereniging en dat in een witte broek en op witte gymnastiekpantoffeltjes iedere donderdagavond naar les gaat in het Turngebouw. Kees droomt van de wereld van de gymnastiek: de witte broeken en turnschoentjes, een gymnastiekgordel van elastiek, een gestreepte tricot en een speciale manier van hardlopen: voorovergebogen en zwaaiend met je armen. Hij introduceert deze supersnelle tred bij zijn schoolkameraadjes en al gauw passen zij deze gezamenlijk toe als ze zo gauw mogelijk in het zwembad willen zijn. De jongens vertelden elkaar tot in halve minuten, hoe kort het maar duurde, van school naar het zwembad, en gingen spreken van de zwembadpas.”

Uit: Ons Amsterdam, juni 2001, Ellen Smit

6

Herinneringen

In het boekje dat werd uitgebracht naar aanleiding van het 125-jarig bestaan van KenV stond een serie korte verhaaltjes van oud-leden van de vereniging. Het leek de redactie een goed idee om een aantal van deze verhaaltjes op te nemen in deze jubileumuitgave. Het maakt de (recente) geschiedenis wat tastbaarder en is voor een deel ook een eerbetoon aan personen die belangrijk zijn geweest voor het succes van de vereniging.

Daarnaast geeft het een indruk hoe belangrijk het hele sociale gebeuren en vriendschappen rond KenV waren. De laatste twee bijdrage zijn van nu actieve leden die de ‘moderne’ versie van de club weergeven.

De volledige tekst is digitaal beschikbaar in een PDF-bestand op de website van WEST!: www.svwest.nl.

Het begon met een donkerharige verpleegster...

John Tielrooij, oud-voorzitter (bij het 125-jarig bestaan, red.)

Honderd vijf en twintig jaar, waarvan ik een groot deel heb meegemaakt. Het was in het jaar 1945 dat ik in het Binnengasthuis kwam te werken. Nu werken er in zo'n groot ziekenhuis veel min of meer (?) aantrekkelijke zusters en het duurde dan ook niet erg lang of ik ontmoette een donkerharige verpleegster op wie ik smoorverliefd werd. En hoe gaat dat dan? Je bent verliefd en dus ga je een keer samen uit; het klikt.

Al spoedig bleek dat mijn verpleegster een grote hobby had, namelijk gymnastiek. En hoewel mijn kennis van de Gymnastiek zich beperkte tot hetgeen ik ooit op de H.B.S. had gehad en slechts het veldspel mij als enig positief element was bijgebleven, trok ik in 1947 de stoute (vrijers-)schoenen aan en meldde mij als lid van haar gymnastiekvereniging Kracht en Vriendschap aan.

Op een vrijdag in november

Het was op een vrijdag in november van dat jaar dat ik mij naar de Turnhal begaf alwaar ik om 9.00 uur aan mijn carrière als gymnast begon. De eerste lessen kreeg ik van Marius Kruyne, die in de daaraan voorafgaande anderhalf uur de damesafdeling B ritmische gymnastiek gaf. Waaraan het heeft gelegen weet ik niet - het zal wel mijn gebrek aan talent zijn geweest - dat ik het verbaal verder bracht in de gymnastiek dan in de praktische uitvoering.

Toch was dit een heel gezellige periode; na afloop van de damesles en voor het begin van de herenles was er steeds een kwartiertje vol leuk contact. Maar na enkele jaren verhuisde de herenafdeling naar de H.B.S. in de P.L. Takstraat, naar ik meen eerst op woensdagavond en na enige jaren op vrijdagavond. Hoewel ik redelijk trouw de lessen bezocht, slaagde ik er niet in om het turnen op een redelijk niveau onder de knie te krijgen.

In dat opzicht stak ik pover af bij de meeste leden van de herenafdeling. Vrienden – want dat waren het inmiddels geworden – als Jos Groenewoud, Henk Bokma, Kees van Oord en de wat jongere garde als Cor Schagen, Kees Hulsman, Harry Kapteyn, Chris Guldemont en anderen deden oefeningen aan de toestellen, waaraan ik mij niet waagde. Eén toestel vormde een uitzondering: tafelspringen, een onderdeel waarin Kracht en Vriendschap bij wedstrijden altijd had uitgeblonken. Zeker mag niet onvermeld blijven de roem die de herenafdeling oogstte met de ritmische oefening bij de revue van het 90-jarig bestaan, waarvan mijn vrouw Jeanne de regie had, de teksten schreef, de liedjes componeerde, kortom, de centrale figuur was’

Turnen leert hij nooit

Maar bij deze twee hoogtepunten in mijn turncarrière is het helaas gebeven. Het is mogelijk dat het toenmalige bestuur, dat na de viering van het 90-jarig bestaan de tijd gekomen achtte om op te stappen en een voorzitter zocht, heeft gedacht: “Laten we John Tielrooij maar vragen want turnen leert hij nooit, misschien leert hij wel er over te praten”.

Maar hoe het zij, zij het, zeventien jaar lang ben ik voorzitter geweest en ik moet zeggen “met veel plezier”. En dat meen ik oprecht! De sfeer in de vereniging en in ons bestuur was werkelijk een van warme vriendschap. Het is altijd zo koud om dat zo neer te schrijven, omdat het zo’n gemeenplaats is, die iedereen bij een afscheid wel hanteert.

Maar wanneer KenV niet meer was geweest dan een vereniging waar ik eenmaal per week een les haalde en niet meer dan dat, dan had ik het beslist niet zo lang gedaan.

Zo waren ook de lessen van de herenafdeling altijd een feest, met na afloop even napraten bij Entre Nous – een restaurant in de Sophialaan. Dat de heren niet kort van stof waren en een groot moppenreservoir hadden, blijkt wel uit het feit dat we enkele malen de zon zagen opkomen.

Maar aan alles komt een einde en zo brak de tijd aan om de voorzittershamer aan een opvolger over te dragen, ook al omdat onze trouwe secretaresse, die 16 jaar de verenigingsadministratie voortreffelijk verzorgde, een jaar daarvoor al was gestopt. Het is kenmerkend voor de kracht van Kracht en Vriendschap dat het, ondanks de ongetwijfeld moeilijke omstandigheden waaronder alle gymnastiekverenigingen thans functioneren, een gezonde en vitale vereniging is met een sterk kader.

Bij het 100-jarig bestaan ontvangt John Tielrooij een medaille van de KNGU (Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie)

Turnen is een goede basis

Wil Peeters-Potharst, oud-lid extra-training turnen

Toen mij via de familie Tielrooij het verzoek bereikte een stukje te schrijven voor de jubileum-gymfonie, brak voor mij een periode aan van herinneringen ophalen en nadenken over vroeger. Na zo'n lange tijd, bleken veel herinneringen niet zo concreet, maar eerder diffuus en gevoelsmatig. Wat overheerst was het positieve gevoel over warmte en spontaniteit van het verenigingsleven bij Kracht en Vriendschap, dat ik ongeveer van mijn 8e tot mijn 18e jaar meemaakte.

Om te beginnen zal ik me even voorstellen: Ik ben Wil Peeters-Potharst, 41 jaar, getrouwd, moeder van Barbara en Robert en lerares lichamelijke opvoeding aan het Keizer Karel College in Amstelveen. Van mijn eerste jaren bij KenV herinner ik mij het moeizame opklimmen van het 4e naar het 1e gelid onder leiding van achtereenvolgens mijnheer Bokma, mijnheer Kruit en Annelies Zuiderhoek op de donderdagavonden. Het trotse gevoel in het eerste gelid te turnen en met de keurgroep te mogen meetrainen op de woensdagmiddagen, staat mij nog helder voor de geest.

Nel van Bekkum

Voorals toen Nel van Bekkum hier verscheen kreeg onze motivatie een stevige impuls - zij werd immers 3e bij de Nederlandse kampioenschappen, wij hadden dus iemand om tegenop te kijken. Er werd bij deze trainingen altijd hard en gedisciplineerd gewerkt en we waren al snel gewend aan het bekende stokje van Nel, waarmee zij kromme benen en tenen wegwerkte door een pittige tik.

Het trainen op de split herinner ik mij als een uiterst benauwde aangelegenheid, waarbij Nel fors op mijn schouders duwde en mijn wel sterke, maar absoluut niet soepele spieren hevig protesteerden. Het commentaar van Nel op mijn geweeklaag was steevast: "Niet piepen"! En....ik begreep het, want ja, een split, dat moest gewoon als je een beetje op niveau wilde turnen.

Naast deze strakke en harde aanpak, waren er ook altijd de gewoon gezellige activiteiten als Sinterklaas vieren met elkaar, Nel opzoeken in Purmerend toen haar baby was geboren. enz. Namen die ik me uit deze tijd herinner zijn: Mary Vis, Marianne Scheij, Joyce Remeus (een stukje jonger dan wij en later erbij gekomen) en Simone Tielrooij, waarmee ik onlangs gezellig heb bijgepraat.

Voor de clubkampioenschappen werd altijd hard getraind en de strijd tussen Mary, Simone en mijzelf was een jaarlijks terugkerend evenement, waarbij één van ons drieën beurtelings met de eer ging strijken. Dit alles gebeurde in een altijd aardige en vriendschappelijke sfeer.

Bewegen op muziek

Op de woensdagmiddag maakte ik ook voor het eerst kennis met bewegen op muziek; eindeloos studeerden we een oefening in op muziek van de Amsterdamse politiekapel, want in die tijd ontdekten we dat voor het uitvoeren van een goede vrije oefening het ritmische, dansante bewegen onontbeerlijk was.

Deze tijd is voor mijn ouders thuis bepaald niet ongemerkt voorbij gegaan, want regelmatig moesten in de huiskamer alle meubels aan de kant zodat ik thuis kon oefenen, want het "dansante" kwam mij niet aangewaaid, ik moest er hard voor werken om dat onder de knie te krijgen (dit in tegenstelling tot Simone, die dit veel meer van nature in zich had).

Turnploeg meisjes

Al gauw begon ik toen ook de ritmische lessen te volgen op dinsdagavond, o.l.v. Cees de Wolf, een vakman op dit gebied. Ook aan deze lessen beleefde ik veel plezier (en zij waren de grondslag voor mijn latere interesse in dans, toen ik op de Academie voor Lichamelijke Opvoeding zat).

Keurtraining Amsterdam

Wat later werd ik uitgekozen om de trainingen van de Amsterdamse Turnbond op zondag te volgen - deze bestonden uit een apart ritmisch gedeelte en een turngedeelte o.l.v. Nel Crauwel. Het was daar heel hard werken; je kon niet toegeven dat je een bepaald onderdeel niet durfde. Ik was bijvoorbeeld doodsbang voor de handstanddoorrol op de balk (die ellendige balk, altijd mijn struikelblok) - toen ik dit ook zei kreeg ik te horen dat ik dan maar van deze training af moest gaan, want mensen die iets niet durfden, konden ze niet gebruiken.

Gevolg: ik durfde wel, want ik moest. Zoals u inmiddels hebt kunnen lezen, bracht ik het grootste deel van mijn vrije tijd bij KenV door, hetgeen mijn resultaten op de MMS niet altijd gunstig beïnvloedde. Eens gebeurde het ook dat mijn eerste rapport zo slecht was, dat mijn ouders me tot het volgende rapport bij KenV weghielden, zodat ik me een poosje alleen op school kon richten.

Al schrijvend merk ik dat er steeds meer herinneringen boven komen, maar het lijkt me te ver gaan om alles wat nu in mijn gedachten komt op papier te zetten. Wel wil ik nog noemen: de uitstapjes naar Beekbergen, de wandelingen in het Amsterdamse Bos waarbij wij eensgezind en uit volle borst het clublied zongen (ik ken de tekst nog steeds uit mijn hoofd) en de wedstrijden tegen andere verenigingen in de

oude, sfeervolle turnhal in de Passeerdersstraat.

Veel plezier buiten de trainingen

Dit alles is voor mij onlosmakelijk verbonden met de familie Tielrooij, de regelaars van het hele K. en V.-gebeuren, waar ik bovendien thuis vaak heb genoten van hun enorme gastvrijheid. Zij woonden toen nog in Amsterdam Noord en hadden een tuin vol met turntoestellen, zodat we heerlijk in de buitenlucht konden oefenen.

Ik had altijd het gevoel dat alles kon bij de familie Tielrooij, we hadden feestjes, waarna we mochten blijven slapen op de veerboot en we speelden op de ponten.

De laatste anekdote die ik nog graag kwijt wil is dat we op een gegeven moment met een aantal meisjes van KenV op een vlot zaten in de ponthaven en van de kant af werden getrokken door de altijd ondeugende Johnny Tielrooij. Zeg eens "los" zei hij tegen zijn zus Simone, waarop Simone zei: "Als ik nu "los" zeg, dan laat je ook los". "Ja", zei Johnny toen, "nu heb je het gezegd" en hij liet het vlot los, waarna wij afdreven en midden op "het IJ" terecht kwamen. Wij zaten hier absoluut niet mee en dansten vrolijk de can-can op het vlot. De pret werd niet minder toen wij even later door een politieboot werden opgepikt, die het vlot langszij nam en ons keurig thuis afleverde met als commentaar dat dit levensgevaarlijk was. Natuurlijk was dat ook zo. Maar dit voorval leverde wel een herinnering op, die me nu, zo'n slordige 25 jaar later, nog helder voor de geest staat'

Zoals u begrijpt, heb ik bij KenV een bijzonder fijne tijd meegemaakt en terug kijkend denk ik dat ik mede door KenV op het spoor ben gezet om aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding te gaan studeren en zelf gymnastieklerares te worden. Ik denk dat turnen een goede basis is voor heel veel andere sporten - want bij welke andere sport heb nu geen profijt van kracht, coördinatie, souplesse, doorzettingsvermogen en vooral ook vriendschap?

Tot slot zou ik willen zeggen: KenV. bedankt voor al die fijne jaren - ik wens jullie een heel goed jubileumjaar toe en alle huidige en toekomstige leden van K.en V. evenveel plezier als ik er zelf ooit had.

Veel succes.

Mijn taak bestond uit...

Cor Schagen, oud-penningmeester

Toen ik iets langer dan 40 jaar geleden lid werd van Kracht en vriendschap, kon ik niet vermoeden dat deze vereniging zo'n belangrijk deel van mijn leven zou gaan uitmaken. Kennelijk hadden ze toen ook al gebrek aan kaderleden, want ik werd al gauw benoemd tot commissaris van de jongensafdelingen en werd qq. bestuurslid. Mijn taak bestond uit het innen van de contributie en het bijhouden van de presentielijst. Ook hielp ik de leider - in die tijd Jaap Rosenboom - met de les door voor te turnen en te vangen. (Trainers werden in die tijd nog 'leider' genoemd, red.). De presentie werd zeer nauwkeurig bijgehouden, want in ieder jaarverslag verscheen per afdeling een opgave van die leden die de meeste lessen hadden bezocht.

Het bestuur

Voorzitter was toen de heer C. van Oord, een legendarische figuur in onze vereniging, die tot op hoge leeftijd turnde en menig jongere tot voorbeeld strekte. Secretaris was de heer G. Jörning. De heer Marius Kruyne was directeur van de damesafdeling, die met de ritmische ploeg vele successen behaalde, o.a. op de bondskeurwedstrijden. Ook organiseerde en regisseerde hij de Stadionspelen in het Olympisch Stadion in Amsterdam, waaraan vele leden van onze vereniging deelnamen.

Bestuurswisseling

In 1960 vond een grote bestuurswisseling plaats. John Tielrooij werd tot voorzitter benoemd, Zijn vrouw Jeanne Tielrooij secretaresse, ondergetekende werd penningmeester. Dit dagelijks bestuur is ruim 16 jaar bijeen gebleven. De bestuursvergaderingen vonden altijd plaats bij de familie Tielrooij in de Aambeeldstraat. Daartoe begaven wij ons naar de Valkenwegpont (die nu niet meer bestaat), waar onze vicevoorzitter, Jan Reijkerkerk, klaar stond met zijn auto om ons naar de vergadering te rijden. Meestal moesten we persen om allemaal in de auto te komen.

Vertrek uit de binnenstad

Na de bestuurswisseling werd besloten tot verplaatsing van onze oefengelegenheid van de Turnhal naar het Cartesiuslyceum in het Overtoomseveld. Dit met het oog op de ontvolking van de binnenstad, waardoor ledenverlies dreigde. Dat dit een juist besluit was, tekende zich al op de eerste avond af, toen zich 63 meisjes als nieuwe leden aanmeldden. Later werden ook de herenafdeling en de damesafdeling covergeplaatst van de P.L. Takstraat naar de Marius Bauerschool. verder gingen we over tot de oprichting van kleuterafdelingen. Door al deze activiteiten werd de vereniging groter en het werk voor het bestuur navenant meer. Daarom kwam mijn vriend Kees Hulsman er als tweede penningmeester bij. Samen hebben we deze administratie nog jaren gedaan.

Leiders

Ik zal niet alle leiders (trainers, red) noemen van wie ik les heb gehad. Ik zal er enkele noemen: zoals al vermeld Jaap Rosenboom, die later bondsvoorzitter werd. Daarna kwam Freek Smit, die zoveel fantasie in zijn oefeningen gooide, dat we de draad wel eens kwijt raakten. Vervolgens Jagerman en toen die wegging was het even slikken, want voor het eerst in de geschiedenis van KenV kregen we een leidster in de persoon van Nel van Bekkum, een toenmalige keurturnster. Nou dat hebben we geweten, want we werden gedrield als nooit tevoren en deden oefeningen die we in onze stoutste dromen niet hadden

gedaan. Ze kreeg ons zelfs zover dat we aan een wedstrijd in de Turnhal meededen, waar we stonden te trillen van de zenuwen. Maar we hadden succes en na afloop stonden we te glimmen alsof we de Steenwedstrijden hadden gewonnen.

Voorturners

In die tijd konden we altijd rekenen op onze trouwe voorturners, Jos Groenewoud en Henk Bokma. Laatstgenoemde fungeerde ook als t.c.-voorzitter. Henk Bokma was ook de man die onze aspiranten- en bondswandeldagen organiseerde. Het was toen heel gewoon dat we met 125 adspiranten wandelden.

100-jarig bestaan

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van K. en V. organiseerden wij in dat jaar de bondswandeldag. Dit is alles alweer 25 jaar geleden, maar aan de festiviteiten rond dit eeuwfeest bewaar ik nog altijd de beste herinneringen. Voor de gelegenheid had Jeanne Tielrooij een revue geschreven en toog een aantal leden weer regelmatig naar de Aambeeldstraat om in de werkplaats van de Gemeenteveren te oefenen. De revue, die opgevoerd werd in het Minervapaviljoen, was een groot succes, evenals de feestavond in het Apollohotel.

Veel van het voorafgaande vond plaats in mijn periode als bestuurslid. Daarna heb ik de vereniging meer uit de verte gevolgd. Over deze tijd wil ik vermelden dat Jeanne en Wim Klufft er veel aan hebben gedaan om te zorgen dat KenV bleef voortbestaan. Op zeker moment was er zo weinig bestuurskader dat Jeanne diverse bestuursfuncties op zich had genomen.

Gelukkig heeft onze vereniging de laatste jaren weer een enthousiast bestuur en zijn de eerste activiteiten van het 125-iarig bestaan alweer een succes te noemen. U zult hebben begrepen hoe belangrijk mijn periode bij Kracht en Vriendschap voor mij is geweest en het is mij bekend dat dit meerdere families zo was en nog is. Het meest belangrijk vind ik echter de vriendschappen die mijn vrouw Wil en ik hierdoor hebben gemaakt, hetgeen zo goed in de naam van onze vereniging tot uitdrukking komt. Ik hoop dat dit nog jaren het geval mag zijn.

Een terugblik

Dineke Hazebroek-Rosenboom, oud-leidster en oud-lid

Toen mij werd gevraagd een bijdrage te leveren aan de jubileumkrant ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van Kracht en Vriendschap aarzelde ik geen moment om daar "ja" op te zeggen. Eenmaal achter mijn schrijfbureau gezeten had ik toch wat moeite om al die herinneringen aan elkaar te rijgen en in goede chronologische volgorde te plaatsen. Het waren allemaal goede herinneringen uit een tijd van een bruisend bestaan van Kracht en Vriendschap, maar ik ben bang dat het toch tot flarden van herinneringen is gebleven.

Ik kwam als achttienjarige in aanraking met K & V toen ik van Middelburg naar Amsterdam verhuisde, waar ik mijn laatste jaar aan de H.B.S. zou doorbrengen om daarna mijn studie aan de Academie voor Lichamelijke opvoeding aan te vangen. We schrijven dan 1950.

Logischerwijze ging ik in Amsterdam op zoek naar een gymnastiek-vereniging om daar mijn eigen vaardigheid bij te kunnen houden. Dat werd toen natuurlijk K & V, waaraan mijn vader als technisch directeur was verbonden voor de heren- en jongensafdelingen, naast Marius Kruyne, die de meisjes en dames onder zijn hoede had.

In die tijd onderging de ritmische gymnastiek een ware gedaanteverwisseling, niet in het minst door de opvattingen van Marius Kruyne. De twee toonaangevende verenigingen in de jaren vijftig waren Aspasia, Rotterdam, o.l.v. Jeanne v.d. Most en Kracht en Vriendschap Amsterdam, o.l.v. Marius Kruyne, waarbij de laatste opviel door zijn wat speelsere benadering van gebruik van ruimte.

Vooraf de loopoefeningen van Kruyne maakten furore. Om te illustreren hoe belangrijk die veranderingen in de ritmische gymnastiek waren, die het vooral tot een aantrekkelijke kijkspel maakten wil ik wijzen op de deelname van de ritmische ploeg van K & V aan menige manifestatie in het Olympisch Stadion, als daar waren de bevrijdingsfeesten, het jaarlijkse bloemencorso en andere happenings daar ter plaatse. Hieraan werd ook door andere verenigingen deelgenomen. De choreografische ontwerpen van de meeste van deze massale oefeningen waren van de hand van Marius Kruyne.

Zo kon het gebeuren dat er een avondvullend gymnastiekfestijn werd georganiseerd in het Amsterdamse Concertgebouw waar K & V natuurlijk ook weer een deel van het optreden voor haar rekening nam.

Het was ook de tijd van de eerste Gymnaestrada in Rotterdam en het verbaasde niemand dat de keurploegen van beide verenigingen - Aspasia en Kracht en Vriendschap - in het Sparta-Stadion in Rotterdam acte de présence gaven.

De Gymnaestrada was overigens een initiatief van het toenmalige K.N.G.V.-bestuur en het was met name de voorzitter van het technisch bondsbestuur, de heer J. Sommer uit Dordrecht, die zich enorm heeft ingezet om dat van de grond te krijgen. Het werd zo'n succes dat daarmee de grondslag voor de Gymnaestrada-traditie werd gelegd.

Verder in mijn herinneringen speurend denk ik aan de oefenavonden in de vertrouwde Turnhal in de Passeerdersstraat in Amsterdam en dan kan het niet anders of ik herinner mij de vaardigheidsproeven, die daar werden afgenomen.

In gedachten zie ik weer de toenmalige bestuursleden van K & V optreden als juryleden. Kees van Oord, George Jörning, Jos Groenewoud, de man die als voorturner en vooral als vanger bij de ringen en het tafelspringen onvervangbaar was. Je kon zo gek niet door de lucht suizen of Jos plukte je er uit en zette je weer veilig op twee benen op de grond.

Na mijn studie te hebben afgemaakt, ben ik zelf elders les gaan geven en natuurlijk aan scholen. Ik heb Kracht en Vriendschap uit tijdgebrek vaarwel moeten zeggen. Maar ik heb er zeker mooie herinneringen aan overgehouden.

Soms winnen we wat

Natasja Runs, lid extratraining turnen

Hallo, ik ben Natasja Runs en ik zit al bijna vier jaar op Kracht en Vriendschap. Ik krijg les van Heleen Filius en zit op de extratraining Turnen. Samen met de andere meisjes die bij mij in de groep zitten, doen we aan allerlei wedstrijden mee, die meestal in de wethouder Verheyhal plaats vinden. Soms winnen we wat met wedstrijden, maar niet altijd. Dat geeft niet, want het is toch erg leuk om mee te doen.

We zijn ook een keer met de hele groep naar de valkuil in Hoorn geweest, dat was een gymzaal, waar onder of bij alle toestellen een hele grote kuil was met schuimrubber blokken erin. Je kon daar heel zacht in vallen, je zakte wel een meter diep.

Ik ben ook een keer mee geweest op zomerkamp in Beekbergen, dat was heel leuk. We hadden een hele gezellige tent met allemaal meiden van Kracht en Vriendschap en een hele leuke juf. Voor het jubileum heb ik meegedaan aan het sponsorzwemmen in het Sloterparkbad. Ik heb hartstikke veel zin in het feest dat gaat komen.

Energie!

Heleen Tolsma, Recreanten 3

Maandagavond 19.50 uur. Gekookt, gegeten, afwasmachine ingeruimd en nu met een kop geurige koffie, hangend in de kussens op de bank. Het ligt wel héél lekker zeg. Ik kijk m'n man aan: 'We kunnen natuurlijk de volgende aflevering van onze Netflix-serie starten. Dat is wel heel aantrekkelijk'. Hij kijkt met een schuin oog terug: 'Jij moet toch volleyballen?' zegt hij streng, 'sporten jij!' Ja, natuurlijk, dat is ook zo, maar het ligt zo lekker....

Ik rol dan maar van de bank en hijs mezelf de trap op om mijn tas te pakken. Flesje water, kniebeschermers... Niks vergeten? Nou, dan ga ik maar.

Een kwartiertje later sta ik in het veld. Koude vingers, een spier in m'n schouder werkt niet mee. Maar na wat opwarmingsoefeningen, een potje inspelen en inslaan, voel ik niks meer. Ik voel me prima! Na drie kwartier oefeningen maken we teams en spelen we een partijtje. Ik hoor de schaterlach van Catja aan de overkant, Harry speelt zijn bekende knokkelbal en maakt een punt.

Fon redt op miraculeuze wijze een bal die volgens mij de grond al geraakt had en Wil heeft me weer tuk met zijn bekende korte bal over het net. Hoe kan het dat ik er altijd weer intrap? "BAAAAALLLL!" roepen ze uit het veld naast ons. Het spel wordt even stilgelegd. Jammer, het was net zo'n lekker lange rally!

Er wordt steeds fanatieker gebald en hoewel het maar een spelletje is kunnen we het toch niet uitstaan dat we alwèer een set verliezen! Maar het tij keert: Nina speelt vandaag de sterren van de hemel en ik ben zelf ook niet ontevreden. Deze set is voor ons!

En voor we het weten is het alweer tijd om te stoppen. Tevreden, moe, maar vol energie fiets ik naar huis. Wat goed dat ik gegaan ben.

Het is niet alleen heerlijk om te bewegen, maar wat is het altijd weer een feestje om te volleyballen. Ik ben in de loop van de tijd gaan houden van deze mensen. Wat een fijne club om bij te horen: West!

Heilige avond

Arie van Genderen, Recreanten 3

Toen ik in 1970 terugkwam uit Australië kende ik nog maar weinig mensen in Amsterdam. Om de kennissenkring wat uit te breiden en ook nog sportief bezig te zijn, meldde ik mij aan bij de volleybalafdeling van de Deltaloyd/AMVJ.

Al snel werd van ons beginnersteam een competitieteam gemaakt. Dat ging een paar jaar goed tot ik besloot een avondopleiding te gaan volgen en daardoor regelmatig een trainingsavond moest missen. En de trainer was streng: geen training geen competitiewedstrijden. Met als gevolg dat ik wel (verplicht) op de bank mocht toekijken hoe de speler die op mijn plaats stond de wedstrijden verstierde en ik, als de wedstrijd eigenlijk al verloren was, nog een paar minuten mocht meespelen. Balen dus, dat vonden mijn teamgenoten ook, en toen ben ik er maar mee gestopt.

Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en na een tijdje vond ik een andere vereniging die alleen recreatief speelde en dat heb ik de afgelopen 40 jaar gedaan. Bij verschillende verenigingen tot ik uiteindelijk bij VV Slotervaart terecht kwam. Ik was een echte sportconsument en bemoeide me niet met verenigingszaken en -taken. Bijvoorbeeld de fusie met Kracht en Vriendschap is me eigenlijk totaal ontgaan. Ja, er was op een gegeven moment een oproep om een nieuwe naam voor de fusievereniging te bedenken. Daar heb ik nog wat suggesties voor ingediend. En toen was ik plotseling lid van WEST!. Maar, behalve de shirts, veranderde er eigenlijk weinig voor mij als sportconsument. Ik bleef volleyballen net als voorheen en is de volleybalavond heilig.

In mijn werkzame leven lukte het me telkens om avondvergaderingen, en die waren er veel, steeds op avonden te plannen dat ik niet volleybalde. En nu is al jaren de maandagavond heilig. Buurtvergaderingen, verjaardagen, informatieavonden? Niet voor mij als het op maandag is.

Inmiddels ben ik 72, redelijk gezond en kan ik nog steeds goed meekomen bij Recreanten 3. Ik had vorig jaar zelfs de ambitie om een stapje hoger te gaan, maar de Technische Commissie gaf daar geen toestemming voor. Vooruit dan maar. En van de zomer weer lekker met de blote voeten in het zand om een soort beachvolleybal te spelen. Zolang het nog gaat. En inmiddels iets minder sportconsument, want lid van de jubileumcommissie van de club en dat kost behoorlijk veel tijd. Maar met liefde.

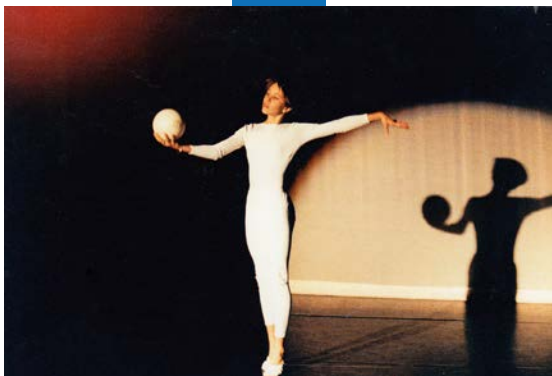

Impressie jeugdweekend in Beekbergen 2018

Optredens bij het 125-jarig bestaan

Fotografie: Paul Ridderhof

Ben Pekelharing jubileumtoernooi

Winnaar "smiley" wedstrijd

Deze mooie smiley is gemaakt door de 11-jarige *Marisha Oudshoorn*, zij speelt volleybal in West 4. Haar prijs was een echte beachvolleybal!

Sportvereniging West!

secretariaat:
Coronelstraat 7
1063 EP Amsterdam
www.svwest.nl
info@svwest.nl